

סליחה שצדקנו

הם התעקשו שמדינת ישראל מוכרת את נשמתה לשטן, כתבו ומחו על ההסכם המתגבש, אבל בזמן אמת איש לא הקשיב להם • שלושים שנה אחר כך הפגשנו אותם כדי שיוכלו להגיד לנו בפנים: אמרנו לכם • שיח משותף של משה פייגלין, מיכאל פואה, פרופ' אלישע האס, ד"ר מרטין שרמן, מיכאל מימון - וגם בועז העצני בהופעת אורח מהקהל - על מאבק בן שלושים שנה שעוד לא הסתיים באמת • נביאי הזעם שצדקו

הדס צורי | צילומים: עזרא פטל, קפה שפירא

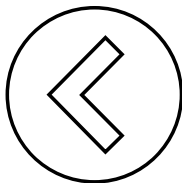

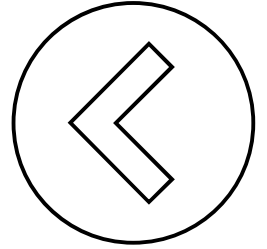
” אין איזולת היסטורית גדולה מאוסלו בכל תולדות העמים”, אומר המזרחן מיכאל מימון. “פייסל חוסייני, שבוע לפני שערפאת הרעיל אותו, אמר בריאיון לעיתון לבנוני שאוסלו הוא תוכנית של סוס טרויאני. הפעם הלוחמים באים מתוניס, אבל ההבדל הוא שהלוחמים הגיעו, והסוס שקוף. הוא צדק: הם לא היו חבויים, ראינו אותם מגיעים, ובכל זאת חתמנו על ההסכם.”

לרגל הגיליון המיוחד לציון שלושים שנה לאסון אוסלו החלטנו בשיתוף עם פורים קפה שפירא לארגן מפגש מיוחד של המישה אנשים מרכזיים שבזמן אמת התריעו, זעקו ומחו נגד הסכמי אוסלו. ביקשנו לשמוע על הדרך שבה בחרו למחות ולברר איתם אם המהאות השפיעו ומה אפשר ללמוד מהמהאות ההן לימינו אנו.

על במה אחת הושבנו את חבר הכנסת לשעבר משה פייגלין, שהקים את תנועת זו ארצנו כדי למחות על ההסכם ולאחר מכן יסד את סיעת מנהיגות יהודית בתוך הליכוד; את מיכאל פואה, שהיה אחראי התקשורת של 'זו ארצנו' ולימים מנכ"ל 'מנהיגות יהודית', והיום הוא יו"ר פורים בוחרים במשפחה; את פרופ' אלישע האס מהפקולטה למדעי החיים באוניברסיטת בר-אילן;

את ד"ר מרטין שרמן, מנהל המכון למדיניות אסטרטגית ודוקטור למדעי המדינה (גילוי נאות: הוא אביה של החתומה על כתבה זו); ואת האחרון כבר פגשתם בתחילת

התבה: מיכאל מימון, עריכסט, היסטוריון ופובליציסט.
מול הקהל הרב שהצטופף באלים האירועים של פורום קפה שפירא הם שחורו את הימים ההשחורים בהיסטוריה הלאומית ובהיסטוריה האישית שלהם.

תגובה מהלב של רבין

משה פייגלין היה הפנים של המחאות כנגד אוסלו. פייגלין הקים בשנת תשנ"ג את תנועת זו ארצנו, שנאבקה אורחית נגד ההסכם, כולל חסימות כבישים והפגנות שבגינון הוא ישב בכלא שישה חודשים על המרדה. אני שואלת אותו מה היה הרגע שבו הבין מה עומד להיות בעקבות ההסכמים והחליט לפעול ולעשות כל שביכולתו כדי למחות.
"הרגע הזה היה בוויכוח עם חברי המהלואים", עונה פייגלין. "היו הרבה ויכוחים במילואים בין שמאל לימין, אבל בוויכוח אחד עם מרטינו, הסמל שלי הקיצוני, אחרי שנסתמו טענותי מול השרוף של להביא את המחבלים של אשף ללב הארץ, הוא אמר לי: אתה

משה פייגלין: "הפטנט של יתרון המידע, שלפיו אתה אמור לשתוק כי אתה לא יודע משהו שיודעים למעלה, הפיל לי את האסימון. אדרבה, דברים שרואים מכאן, משם כבר לא רואים. זו הייתה הנקודה שבה התחלתי לקבל אחריות"

פרופ' אלישע האס: "אוסלו התחיל כבר במלחמת יום הכיפורים. כל מי שחזר לפלוגה מחופשה העיד: תל אביב בדיכאון. שאלתי אדם שהערכת מאוד מה המשמעות של מלחמת יום הכיפורים, והוא ענה: סופה של הציונות הסוציאליסטית"

פרופ' אלישע האס: "כשנפרדנו מרבין בדלת לשכתו הוא לחץ את ידינו והתלונן כמו ילד שהחבר'ה שלו לוחצים עליו לדבר עם ערפאת. זו הייתה תגובה מהלב שלו לתוכנית העוועים של אוסלו"

לפני שהתחיל האירוע סיפר לי פרופ' האס על פגישה שהייתה לו ולעוד כמה פרופסורים עם רבין כחצי שנה לפני שחתם על הסכם אוסלו. אני מבקשת ממנו שיספר את הסיפור הזה גם בפאנל. "כשנפגשנו עם רבין דיברנו איתו על ההשקפות של יישוב הבקעה כחלק מתוכנית השרדה הכפולה", מספר פרופ' האס, "אבל רבין זלזל ברעיון הזה. כשנפרדנו ממנו בדלת לשכתו הוא לחץ את ידינו והתלונן כמו ילד שהחבר'ה שלו לוחצים עליו לדבר עם ערפאת. זו הייתה תגובה מהלב שלו לתוכנית העוועים של אוסלו."

פרופ' האס הצטרף למחאות של זו ארצנו. הוא מזכיר לפייגלין את הלילה שהם בילו יחד במעצר לאחר חסימת הכבישים. "בחצות שלחו אותי הביתה ואותו לבית המשפט", נזכר פרופ' האס. פייגלין מוסיף בחיוך מריר: "למחרת כבר הוגש כתב אישום", הוא אומר. "אלה היו זמנים שבהם עצרו על חסימת כבישים. היום מקבלים עליהן כותרות מחמיאות בעיתונים."

מתחת לפני השטח

מיכאל מימון היה יועץ לענייני ערבים בצה"ל בשנים שקדמו לאוסלו. "החזרתני לשירות צבא עם פרוץ האינתיפאדה הראשונה, והייתי עד ללידתה של המפלגת", הוא מספר. "הייתי עד לכיפופי הידדים בין מי שניסו לקדם את אש"ף מתוך המערכת הביטחונית, בניגוד לאוירה ששלטה אז בתקשורת ובדעת הקהל, ובין מי שהתנגדו לכך. היה חוק שאסר מגעים עם אש"ף, אבל מתחת לפני הקרקע היו קצינים בכירים במערכת ששאפו לדבר איתם."

"ב-1988 הייתי יועץ לענייני ערבים ברמאללה, שבה ישבה כל המנהיגות הפלשתינית. הודיעו לי שראש אמ"ן אמנון ליפקין-שחק מגיע לפגישה עם ראש משפחה ידועה מאוד ברמאללה, ג'מיל טריפי, שהיה לימים שר קבינט של ערפאת. נאמר לי שלפיפקין-שחק מגיע לפגישה עם טריפי באחוזה הענקית של משפחת טריפי בפאתי רמאללה. הובלתי את השיירה לשם, ואז נאמר לי בפעם הראשונה שאני לא מצטרף לפגישה, וזאת למרות שהייתי חייב להיות בכל אחד מהמפגשים של אנשי צבא עם אנשי הציבור והפוליטיקאים הפלשתינים."

"כעבור יומיים השתאיתי לנוכח כותרת גדולה בידעיות: 'ראש אמ"ן: צריך

סליחה שעזדקנו

לדבר עם אש"ף. מתברר שלפיפקין-שחק בא לפגישה הזאת כדי ללשט סופית את הנאום שעמד לשאת למחרת בוועדת החוץ והביטחון בכנסת, והנאום הודלק לתקשורת."

מה חשבת?

"לא הבנתי מה קורה: למה חייבים לדבר עם אש"ף? לא מייצג את האוכלוסייה הפלשתינית ביהודה ושומרון! ידעתי מה המשקל של פת"ח בשטח ובאוכלוסייה, וידעתי שהם מייצגים מיעוט. אבל זו כבר הייתה ההתבשלות של אוסלו."

אחריות מיניסטריאלית

אחד מהיושבים בקהל הוא בועז העצני, איש קריית ארבע ומי שהיה פעיל בולט בארגונים למען שלמות הארץ. הוא מבקש לדבר, ואנחנו כמובן נענים. "האינתיפאדה הראשונה פרצה בשנת 1987, עשרים שנה אחרי ששת הימים, כדור ערבי שלא הכיר את הטראומה של ששת הימים והזיכרון שלו היה נקי מהעוצמה של ישראל", פותח העצני. "במקום לשמר את ההרתעה ואת הטרואמה ישראל עשתה ב-1985 את עסקת גיבירל ושחררה לרהובות אלף קציני טרור של

אש"ף. בעסקה הזו הוכח שאין ענישה ושהפשע משתלם. כמו כן פתאום היה מי שיתפעל את הטרור.

"העסק הזה דגר שנתיים והתפוצץ בשנת 1987. באינתיפאדה הראשונה. האנשים במערכת הביטחון שהיו אמורים להתמודד עם הדבר הזה היו ראש אמ"ן ליפקין-שחק, אלוף פיקוד המרכז עמרם מצנע, אלוף פיקוד הדרום מתן וילנאי, ראש השב"כ יעקב פרי וראש המנהל האזרחי אפרים סנה, שהיה שפוט של פרס. פרס היה אז שר החוץ, ושר הביטחון היה רבין. זה היה דיפ-סטייט שלא רצה לנצח. להפך: הוא רצה שהם ינצחו! לאנשים הללו הייתה סימפטיה לעניין הפלשתיני, וכשהשמאל הגיע לשלטון, הקצינים הללו היו בכנסת ובממשלה. הם עשו את אוסלו מתוך הסימפטיה ההיא וסללו את הדרך להסכם על ידי הכשלה של המאבק באינתיפאדה. מבחינה פיונית הצלחנו לזכות את האינתיפאדה, אבל מבחינה מנטלית ממש לא. בגלל הסימפטיה ההיא."

מימון מעיד כי לא מחה נגד אוסלו עד שנת 2000. "הייתה לי מנטליות של איש צבא, והיה לי קשה לצאת נגד המערכת", הוא מודה. "בשנת 2000 הבנתי שהציבור קולט שעברו עליו אחרי כל האוטובוסים והמסעדות שהתפוצצו, והחלטתי שצריך לעשות מעשה. שמת שמכח מול הכנסת ופתחתי בשביתת רעב, ולהפתעתי היא משהב אליה אנשים. תבענו ועדת חקירה. אמרנו שאנחנו רוצים אחריות מיניסטריאלית לאוסלו כמו שהיה במלחמת יום הכיפורים."

אתה סבור שהובילו את הציבור הישראלי בכחה?

מימון עונה בחיוב. "אני רואה בארון יוסי ביילין אחראי לכל הסיפור הזה", הוא מאשים. "הוא לקח אותנו למיזם שלא היה כמותו בכל תולדות עם ישראל ותולדות העמים. האיש הזה היה צריך לשבת מול ועדת חקירה".

מימון טוען כי ביילין בנה את הסכם אוסלו לפי נוסחת קיסינג'ר לשיחות בין מצרים לישראל. לפי הנוסחה הזו, קודם מטפלים בבעיות הקלות, ואת הבעיות הקשות משאירים לדיון עתיד. "זה היה טוב ונכון למצרים וישראל, שתי מדינות ריבוניות שהיכוח שלהן הוא על טריטוריה בלבד", טוען מימון, "אבל אתה לא יכול לעשות את זה עם הפלשתינים, שכבר גירשת חצי מהם, ועכשיו אתה רוצה להשאיר חצי ולקוות שהחצי הזה יקבל אותך. הם רואים בעיניים כלות שאנחנו לקחנו את מה שהם חושבים שהוא הבית שלהם. זה שהם טועים לא משנה, ככה הם מרגישים."

"אז אתה הולך עם נציגי הפזורה של הפלשתיים ומשאיר את הבעיות הקשות לסוף? דווקא בשאלה כזאת צריך לרבר קודם על בעיית הפליטים ועל זכות השיבה, וכך היו מגלים ממילא שאין דרך ליישב את הסכסוך".

מימון מדרגן ועריבטיט, עקב אחר ההשלכות של ההסכמים: "בשנת 2000 פרצה מלחמת אוסלו. ערפאת תכנן אותה תכנון מאורגן ושיטתי כמה שנים לפני שפרצה. הוא הצליח להכניס לתמונה את ערביי ישראל. המלחמה הזאת היא פרי באושים של הורע הרע שזרעו ביילין וחבורתו".

ד"ר שרמן, אתה מסכים שביילין הוא האיש שאחראי למחדל אוסלו?

"אני חושב שהאשם העיקרי הוא רבין", עונה ד"ר שרמן. "אמר לי אדם שהיה קרוב מאוד לרבין, שהיה מפקד של אחת המערכות המודיעיניות העיקריות של מדינת ישראל, שלהבין לא הייתה ברירה אלא לאשר את אוסלו, כי אילו הוא לא היה מאשר, האגף השמאלי של מפלגת העבודה היה מדיח אותו."

"זה מכריח אותנו להסיק שרבין היה מוכן ללכת על תוכנית שלא האמין בה וחשש ממנה מאוד, רק כדי לשמור על הכיסא שלו. אני חושב שזה מוזעזע. מה שמוזעזע יותר הוא שמי שסיפר לי את זה היה אחת הדמויות הכי בכירות בקהילת

המודיעין של מדינת ישראל, והוא לא חשב שהיה בזה משהו רע; להפך, הוא הבין את זה לגמרי. רבין היה יכול לעצור את ביילין ולא עשה זאת משיקולים פוליטיים".

"בכה זה עובד, מרטין", מעיר פייגלין, "פוליטיקאים חושבים קודם כול על הכיסא שלהם. פוליטיקאי לכוד בצבת של אינטרסים ומספר לעצמו סיפור שהוא עושה טוב למדינה. הוא משלה את עצמו."

"בשנת 2001, אחרי מלחמת אוסלו, יצא ספר שנקרא 'בתוך הכיס של הראיס', מוסיף העצני. "את הספר הזה כתב עוזרד לב, שהיה אחד מאנשי ההשקעות הישראלים שהשקיעו את כספי הרשות הפלשתינית למען הרשות הפלשתינית בשם השלום. הוא כתב שם איך ישראל מימנה את הטרור נגד עצמה ומגדיר את אוסלו חור שחור וירטואלי שבו הכול מותר. בשם השלום הקדוש היה אפשר לעשות כל מעשה נבלה, כל בגידה, כולל רוחחים כספיים למקורבים וכדומה".

רובה מפלסטיק

מיכאל פואה היה מחנך בתקופת הסכמי אוסלו והראשון שהקים אוהל מחאה נגד ההסכם. הוא הקים אותו בצומת גולני, קרוב למצפה נטופה, מקום מגוריו. "כשהגיעה התחלת היישום של הסכמי אוסלו לא יכולתי להמשיך לעסוק בהוראה", הוא נזכר. "עזבתי את העבודה והלכתי להפגין מול משרד ראש הממשלה. כתבתי מכתב לתלמידים ולהורים והסברתי שאני לא יכול לראות איך מפקירים את חיי היהודים ומשאירים זכות פתיחה באש למחבלים שמביאים לפה".

פואה עמד לברו מול משרד ראש הממשלה אוהו רובה פלסטיק שכיוון לעבר עצמו. "המשטרה עצרה אותי, וחזרתי שוב, ואז הלכנו לבג"ץ. בג"ץ טען שזה מסוכן שאני עומד עם רובה מפלסטיק, ואז בעצת מומו פילבר, שהיה עורך הדין שלי, הכנו מיצג של פוליגל שמתוכו גזור רובה, וכך היה לי אישור בג"ץ לעמוד מול משרד ראש הממשלה. כשהגיעו אנשים לעמוד איתי הם פונו משם לעיתים בכות, אבל בי איש לא נגע כי לי היה אישור מבג"ץ". הוא צוחק. "אני חושב שהמחאה הזו העירה הרבה מאוד אנשים".

בהמשך הצטרף פואה לפייגלין ולתנועת וז ארצנו. "ראיתי שמועצת יש"ע מנסה להשתלט על המאבק והבנתי שזה לא לטובה".

בועז העצני (בתמונה): "זה היה דיפ-סטייט שלא רצה לנצח; להפך: הוא רצה שהם ינצחו! לאנשים הללו הייתה סימפטיה לעניין הפלשתיני, וכשהשמאל הגיע לשלטון, הקצינים הללו היו בכנסת ובממשלה. הם עשו את אוסלו מתוך הסימפטיה ההיא"

מדוע?
"כי מועצת יש"ע תלויה בשלטון. בפגישה הראשונה עם הנציגים של מטות ערים הודעתי להם שמטה המחאה שלנו בגולני לא הולך לשתף איתם פעולה".
פואה מסביר שהיתרון שלו במחאה היה שיתוף פעולה עם התקשורת. "כשהתחיל המאבק פניתי לעיתונאי מנחם הורוביץ ואמרתי לו שלא סביר שבתקשורת לא מתייחסים למחאה, הורוביץ נתן לי תדריך איך לעשות תקשורת. בכל פעם עשינו גימיק אחר למען הסיקור. כשהצטרפתי לפייגלין שאלתי אותו: מי אחראי אצלך על התקשורת? והוא ענה מייד: אתה. וכך היה".

גשר בלי יסודות

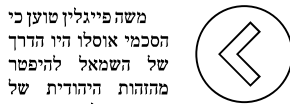
כל חמשת הפאנליסטים מסכימים כי אוסלו לא היה מיזם של שלום אלא מיזם שנועד לשרת את מחנה השמאל ואת מי שדחפו להפיכת מדינת ישראל למדינת כל אזרחיה.

מיכאל מימון: "אני רואה באדון יוסי ביילין אחראי לכל הסיפור הזה. הוא לקח אותנו למיזם שלא היה כמותו בכל תולדות עם ישראל ותולדות העמים. האיש הזה היה צריך לשבת מול ועדת חקירה"

סליחה שצדקנו

"בשנת 2000 פרצה מלחמת אוסלו. ערפאת תכנן אותה תכנון מאורגן ושיטתי והצליו להכניס לתמונה את ערביי ישראל. זו מלחמה שהיא פרי באושים של הזרע הרע שזרעו ביילין וחבורתו"

משה פייגלין טוען כי הסכמי אוסלו היו הדרך של השמאל להיפטר מהודות היהודית של המדינה על ידי מסירת המקומות הקדושים ובוני הזהות היהודית לפלשתינים, ופואה טוען שעם אוסלו התחילו להתקדם גם חוקים רבים שנועדו לנתן את מסגרת התא המשפחתי.

ד"ר שרמן טוען כי אוסלו היה מיום שנועד לנצח את הימין: "במדעי החברה ובמדעי הרוח כמעט לא היו קולות של התנגדות להסכם", מסביר שרמן. "הייתי כמעט היחיד שהתנגד לו בחריפות."

"אני סבור שאוסלו הוא תוצאה של שני חסמים: הטא המעשה של השמאל וחסא המחולל של הימין. הימין לא פעל מספיק במישור הרעיוני. הימין נתן לשמאל להשתלט על התהליכים של עיצוב הדעות בעוד הוא התעסק בדברים מעשיים כמו התיישבות. ראינו בגוש קטיף שזה לא מחזיק מעמד: בתוך שבועיים נמחקו השקעות של מיליארדים, כי בלי מגינים אינטלקטואלים העובדות בשטח לא מספיקות."

מדוע התנגדת להסכם?

"התנגדתי כי כאיש מדע המדינה חשבתי שזה נוגד את כל עקרונות התיאורטיים של מדעי המדינה - תורת הלאום, יחסים בין-לאומיים, תורת המדינה. זה כמו שמהנדס יבנה גשר בלי יסודות. לכן אני חושב שאוסלו מעולם לא היה מיום שלום אלא מיום שנועד לנטרל את היריבים הפוליטיים מימין. ברגע שהיו מיישמים את אוסלו ומוותרים על יהודה

ושומרון ועזה, זו הכרעה של הוויכוח בין הימין ושמאל במדינת ישראל לטובת השמאל, ובכך נגמר הוויכוח. אז זה היה קו השסע בין הימין לשמאל. ואוסלו היה ניסיון לחסל את היריבים הפוליטיים."

הוא מסביר שההסכם גם היה נטול כל היגיון צבאי: "מהשטח שרצו למסור לערבים הם יכולים לשלוט על כל מישור החוף: נמלי ים, שדה תעופה, תשתיות חשמל ומים, מרכזי שליטה של הצבא והממשל. הכול נמצא בטווח של נשק שהיה אז בשימוש המחבלים. אילו היינו נטושים לקן שסימנו או, לא היה מקום לפרוס מערך הגנה על מישור החוף. לא היה בזה שום היגיון."

הסברה וזהות

במבחן התוצאה, לפחות המידי, נראה שהמאבק לא צלח. אני שואלת את פייגלין, ראש החץ של המאבק, אם במבט לאחור הוא סבור שהמאבק לקה בתסו. אולי השפה שבה דיבר המאבק, שהייתה הזכות התנכית על ארץ ישראל, גרמה שבעיקר הצינונות-הדתית השתתפה במחאה אבל לא הצליחה לגייס אליה ציבורים נוספים? פייגלין עומד מאחורי שפת המאבק. "מה ייתן לי לנצח את המחלמה בזכות טרמינולוגיה שהביאה יותר אנשים, אם אחרי הניצחון הזה אני נמצא שוב במקום שבו התחלתי?" הוא תוהה. "אני רוצה לנצח באמת. לא מעניין אותי לזכות בכחירות, להוציא מיליון איש להפגנה, אם בסוף הדרך אין לי מה לעשות בניצחון הזה כי גם ממשלת הימין תתנגד אותו דבר."

"אנחנו צריכים להבין את מהות המאבק, והמאבק הוא על זהות. צריך לגזור אסטרטגיה וקווי מדיניות שונים מתוך היסוד היהודי. בעיניי אין משמעות למושג ימין, אנחנו מדברים על הסיפור היהודי. כאשר אני יוצא למאבק אני רוצה שייבנו שהמאבק שלי הוא על הכנסת הזהות היהודית, כי זה מה שינצח בסוף. בלי זה כל ניצחון הוא ניצחון זמני."

"אתה קצת ממעט בחשיבות של ההסברה", מעיר ד"ר שרמן. "לדוגמה, הציבור בארצות הברית תומך בישראל פי ארבעה מהתימכה שלו בפלשתינים. מדינת ישראל מתייחסת למדיניות החוץ

שלה כאילו היחס הפוך. אין לנו הסברה אסרטיבית.

"אני אומר כבר יותר מעשור שמדינת ישראל צריכה להשקיע כאחוז וחצי של התקציב בדפילומטיה ציבורית כדי להציג את העמדה שלנו בעולם. אחוז וחצי זה כמיליארד וחצי דולר, ובוזא אפשר לשנות הרבה דעות ולכבוש הרבה לבבות. הסברה היא כמו חיל אוויר שמחולל את חופש הפעולה שבביל קובעי האסטרטגיה שלנו". הוא מסביר שלימין כיום יש תפקיד ברור: "אני חושב שגם הימין לא מוכן לוותר על הרעיון שבין הים לירדן צריכה להיות איוושה ישות פלשתינית. אוסלו נכשל, אבל עדיין נאחזים ברעיון שאיכשהו נגיע להסדר. עד שלא יוותרו על הרעיון הזה, אוסלו לא ימות סופית. זה לדעתי התפקיד ההיסטורי של הימין כיום: לסלק את הרעיון של אוסלו ואת כל העקרונות שאחוריו מסדר היום הציבורי."

"אני מאמין בהסברה מבוססת וזהות", אומר פייגלין. "יש ארצות הברית שמונים מיליון אוונגליסטים שהסיסמה שלהם היא הפסוק 'ואברכה מברכך ומקללך אור'. דמינו לעצמכם את ראש הממשלה שלנו מדבר באיוושה ריאיון, פונה לאמריקאים ואומר להם שאם הם רוצים להיות מבורכים נשיא אמריקאי היה מעז אחר כך להפנות את הגב לשמונים מיליון אמריקאים? זו דוגמה למה שאני קורא לו מדיניות חוץ על התנכרות."

נגד היהדות

פרופ' האס מגיב על הדברים שהשמיע

מיכאל פואה: "ראיתי שמועצת יש"ע מנסה להשתלט על המאבק, והבנתי שזה לא לטובה, כי מועצת יש"ע תלויה בשלטון. בפגישה הראשונה עם הנציגים של מטות ערים הודעתי להם שמטה המחאה שלנו לא הולך לשתף איתם פעולה"

"כשהתחיל המאבק מנחם הורוביץ נתן לי תדריך איך לעשות תקשורת. בכל פעם עשינו גימיק אחר למען הסיקור. כשהצטרפתי לפייגלין שאלתי אותו: מי אחראי אצלך על התקשורת? והוא ענה מייד: אתה"

סליחה שצדקנו

פייגלין, "אני סבור שלפייגלין אצה הדרך", הוא אומר. "מה שהוא אומר נכון, אבל אלה תהליכים שמבשילים לאט". כאן פרופ' האס נתון דוגמה להתקדמותה של המדינה לעבר זהותה היהודית: "מה קרה לאחרונה כשנדעו תוצאות הבחירות? השמאל החילוני קיבל שוק כשהתברר שהמסורתיות התחזקה. הם הבינו שמה שהיה כבר לא יהיה ויצאו למאבק כדי לשמר את המצב המלאכותי של יהדות בלי זהות באמצעות כוחות זמניים: בית

המשפט והפקידות. המאבק הוא נגד היהדות.

במחאה נגד אוסלו באתי מהמקום של המאבק על ארץ ישראל ועל חיי היהודים בארץ ישראל, מוסיף פואה. אבל כשהצטרפתי לזו ארצנו מהר מאוד הבנו שזה לא הסיפור של ארץ ישראל אלא המאבק בין מדינת כל אורחיה למדינה יהודית. אז טבענו את הסיסמה 'מדינת היהודים למדינה יהודית'. זו הייתה סיסמה חזקה, והיא עבדה מצוין. ואז גם הקמנו את המרכז לקידום מנהיגות יהודית, ומשם צמח כל הסיפור של קבוצה שלנו בתוך הליכוד, ששבר את המחסום בין הציבור הדתי-לאומי ובין הציבור הליכודי.

השלב הבא היה ההבנה שאי אפשר להגיד רק 'מדינה יהודית', וצריך לצקת בוה תוכן, ועל זה אנחנו עובדים כיום. מההיום שמשמס בזמן שכתבו את הסכמי אוסלו כבר התחילו לחוקק את החוקים שנועדו לנתץ את מבנה המשפחה. היה ברור לי אז שהקול שלנו הוא נבט קטן אבל ברגע שהוא יישמע הוא ילך ויגדל. מה שהבנו אז, כיום מבין ציבור גדול. המחאה היא מתאה, אבל העיקר הוא נתינת הכיוון לעתיד, לבנות את החלומות קדימה. כי עם הולך ונע לקראת תקווה.

עם ישראל ייבנה מזה שיציגו לו חזון ותקווה. אנחנו אור לגויים, ואם נגיד שחורנו הביתה כדי לממש את החזון של הניין, שרוב העולם מכיר אותו. וניתן דוגמה לאיך בונים זהות ואיך בונים משפחה, נגלה שהעולם משוער לזה. והו תהליך היסטורי ענקי של עם ישראל שחזור לארצו ולומד לחדש את הערכים המדיניים שלו לא בשביל להיות עוד מדינה דמוקרטית, מדינת כל אורחיה. יש לנו ייעוד.

פרופ' אלישע האס: "בן-גוריון ידע שכאשר הוא מכריז על מדינה, הוא בעצם פותח במלחמה. אבל הוא ידע שהציבור איתו ושהציבור יילחם. המנהיגות של שנות התשעים לא האמינה שהציבור יילחם ולא רצתה להיכנס למלחמה"

יש חזון או אין

פייגלין אומר שלדעתו יש הרבה מה ללמוד מהשמאל: "אני מסתכל על יוסי ביילין, על רון פונדק ועל כל מי שהעביר את האסון הזה, ומצדיע להם. הם עשו מהלך מטורף לחלוטין והצליחו בו. כי היה להם חזון. בהזדמנות הראשונה שנקרתה בדרכם הם יישמו את החזון. במקום לתקוף אותם כואו נלמד מהם וניצור חזון יהודי רלוונטי. לא יעוררו כל המהלכים הפוליטיים. כל הניצחונות הדמוקרטיים, כל הצדק שלנו לא יעזור בלי זה".

"לשמאל לא היה חזון", חולק פרופ' האס על פייגלין. "השמאל הלך בדרך הטבע, הוא נכנע לטבע. זה לא חזון. חזון זה כאשר הולכים נגד הטבע. בעקבות מלחמת יום הכיפורים השמאל פשוט חזר לגלות, ויתר על הצינונות ויותר על החזון. אוסלו הצליח לעשות נפשות בגלל הייאוש של מלחמת יום הכיפורים, שהייתה המוטיבציה לאוסלו. הם לא העזו לעשות את זה בשנות השבעים, אבל הם ביטלו את זה כבר מאז. כי זה מה שהם הסיקו ממלחמת יום הכיפורים: שאין לנו כוח ויכולות ושנאנחנו חייבים להיכנע".

הוא מסביר זאת דרך השוואה לראש הממשלה הראשון: "בן-גוריון ידע שכאשר הוא מכריז על מדינה, הוא בעצם פותח במלחמה. אבל הוא ידע שהציבור איתו ושהציבור יילחם. המנהיגות של שנות התשעים לא האמינה שהציבור יילחם ולא רצתה להיכנס למלחמה. הם לא מצאו פתרון כי לא היה להם חזון".

הכוח החיצוני לטבע

האס, פרופסור יהודי למדעי החיים, מדבר מתוך שילוב של הדיסציפלינה המדעית והתפיסה היהודית: "המפעל

סליחה שצדקנו

הצינוני מנוגד לטבע הפיזיקלי ולטבע הגאופוליטי, טוען פרופ' האס. "אי אפשר להפוך כיוון של תהליך טבעי מתוך התהליך, מתוך המערכת; צריך כוח חיצוני למערכת כדי להפוך כיוון. הכוח החיצוני שאפשר לצינונות להקים כאן בית לאומי הוא המסורת היהודית.

"הרצל היה איש שפעל מתוך מסורת. לעומתו הסוציאליסטים שבאו לכאן לא רצו לדאוג לעם ישראל אלא לעשות מהפכה. ליצור יהודי חדש. אבל הטבע לא סובל מהפכות, ולכן זה נידון לכישלון. התהליך האבולוציוני מתקדם בצעדים קטנים והפיכים. ולכן גם תהליך הגאולה שאנחנו בתוכו הולך בצעדים קטנים והפיכים.

"בדור האחרון התהליך החשוב ביותר הוא התחזקות המסורתיות, אנשים שזהותם היהודית שלהם חשובה להם. חודרת ההכרה שאם אנחנו בונים כאן דבר שמנוגד לטבע, הטבע לא יניח לזה, ולכן צריך כל הזמן את הכוח החיצוני לטבע, וזה מה שקורה עם הזהות.

"לכן המאבק הוא על עניין הזהות. זה אנלוגי לתופעה של הביולוגיה, כי עם ישראל מנוגד לטבע, ורק על בסיס של מסורת שהיא לא חלק מהטבע הוא יכול להתקיים".

"אני מאד מתחבר לנושא של המסורת", אומר מימון. "אני הספרדי היחיד פה, עליתי לארץ מתונים כתינוק. לאורך שנים נשאתי קונפליקט פנימי: הכפייה ההולנדית הפולשנית הסוציאליסטית גרמה לי להתבייש במשך שנים במסורת שלי. גם המשפחה שלי הלכה והשתכנה. ועם זאת לא נפרדנו מחבל הטבור, מבית הכנסת. מקידוש בשבת.

"העניין הזה מציק לי המון שנים: הדיכטומיה בין חילונים לדתיים, הוויכוח שחובב מאירופה, הורס פה כל חלקה טובה. אנחנו לא ידענו מה זה דתיים ומה זה חילונים. אבא שלי סיפר שכשהוא ירד מהאונייה שאלו אותו אם הוא דתי או חילוני, והוא לא ידע על מה מדברים איתו בכלל. אנחנו לא דת! אנחנו עם שיש

"ד"ר מרטין שרמן: "הציבור בארצות הברית תומך בישראל פי ארבעה מהתמיכה שלו בפלשתינים. מדינת ישראל מתייחסת למדיניות החוץ שלה כאילו היחס הפוך. אין לנו הסברה אסרטיבית"

מיכאל מימון: "אנחנו לא דת! אנחנו עם שיש לו תורה ויש לו ארץ. הדברים האלה לא נפרדים זה מזה. ואם אנחנו לא נבין את זה, אנחנו מאשרים למעשה את האמנה של אש"ף, שטוענת שהיהודים הם דת, ולדת לא מגיעה מדינה"

לו תורה ויש לו ארץ. הדברים האלה לא נפרדים זה מזה. ואם אנחנו לא נבין את זה, אנחנו מאשרים למעשה את האמנה של אש"ף, שטוענת שהיהודים הם דת, ולדת לא מגיעה מדינה".

פרופ' האס סבור שהציבור המזרחי הוא שהציל את מדינת ישראל: "לבן-גוריון מגיע מקום כגן ערן בזכות שני דברים גדולים", טוען פרופ' האס. "הראשון, שהוא הכריז על המדינה למרות שידע שתהיה מלחמה ולמרות כשחבריו התנגדו, והשני, שהוא שלח את המוסד להביא את היהודים מארצות המזרח. מזלנו שבכל הדור השני היו כאן היהודים המזרחיים ששמרו את המסורת, ועל בסיס זה לא נפלנו בידי האוסלואידים". "אני זוכר את עצמי כנער שומע את המנגינות בגלי צה"ל, וכולן היו לויעזות", אני מאד אופטימי". ■